

Biztosítási Szerződések elszámolása a Nemzetközi Pénzügyi Jelentési Szabvány (IFRS 17) szerint

A Magyar Aktuárius Társaság IFRS Munkacsoportjának észrevételei

Figyelemfelhívás: ezen dokumentum együtt olvasandó az IASB által 2017. májusában kibocsátott, a biztosítási szerződésekről szóló IFRS 17-es szabvánnyal, illetve az azóta megszületett olyan dokumentumokkal, amelyek relevánsak lehetnek; legyenek ezek a szabvány hivatalos módosításai, vagy az implementáció segítése érdekében megszületett egyéb dokumentumok.

2021. december

1.12 verzió

A dokumentumról

Készítette: MAT IFRS Munkacsoport tagjai

Felelős: Szabó Zoltán László, a munkacsoport elnöke

Kapcsolat: ifrs@actuary.hu

Jelölések

Igyekeztünk az olvasót az alábbi jelölésekkel segíteni

- A **sötétkék betűs** szöveg a szabványból vett részeket jelöli
- Az **elnevezéseket** külön jelöltük, ezekből később külön lista készül majd
- Lábjegyzetekben találhatóak a hivatkozások

Verziókövetés

Verzió	Dátum	Leírás	Szerző(k)
v1	2021. 12. 23	Első publikált változat	Bokor Veronika, Könczöl Enikő, Kiss Adorján, Szabó Zoltán László

Tartalom

Jelölések.....	2
Verziókövetés.....	2
1 Bevezető.....	4
2 Alapok.....	6
2.1 A szabvány hatálya.....	6
2.2 Mit tekinthetünk (viszont)biztosítási szerződésnek?.....	6
2.3 Mikor és milyen szerződéselemeket kell szétválasztani és külön értékelni, mely szerződéseket lehet együtt kezelni?.....	10
2.3.1 Beágyazott derivatívák.....	12
2.3.2 Befektetési komponens.....	13
2.3.3 Teljesítési kötelelem (performance obligation).....	14
2.3.4 A szerződés határai (contract boundary).....	16
3 A szabvány fejezeteinek, témaköreinek javasolt felosztása, a feldolgozás rendszerezése.....	19

1 Bevezető

A Magyar Aktuárius Társaság (MAT) abból a célból hozta létre IFRS Munkacsoportját, hogy az az IASB (International Accounting Standards Board) által 2013. júniusában közzétett szabvány-tervezetet¹, illetve minden későbbi, szintén az IASB által kibocsátott és kibocsátandó, a biztosítási szerződések elszámolásával kapcsolatos dokumentumot, így a 2017. májusában megjelent, a biztosítási szerződésekről szóló IFRS17-es szabványt aktuárius-szakmai szempontból feldolgozza. A munka fókuszában azon területek állnak, amelyek várhatóan jelentős hatással lesznek a magyar aktuáriusok tevékenységére.

A munkacsoport a saját maga által meghatározott tematikát követve tárgyalta a szabványt. A szabvány lényegi mondanivalójával és gyakorlati alkalmazásával kapcsolatosan megfogalmazott észrevételeket, véleményeket foglalja össze ez a dokumentum, melyben gyakorlati példák illusztrálják a felmerült kérdéseket, véleményeket.

Az IFRS szabványokhoz kapcsolódóan kizárólag az arra felhatalmazott szervezetek bocsáthatnak ki értelmezési segédletet, gyakorlati útmutatót. Sem a MAT, sem pedig az általa létrehozott munkacsoport nem rendelkezik ilyen jogosítvánnyal, ezért az IFRS szabvány gyakorlati alkalmazásának alátámasztására a dokumentumban megfogalmazott észrevételekre, véleményekre sem a tagság, sem más felhasználók nem hivatkozhatnak a szabvány értelmezéseként, azt semmilyen módon nem tekinthetik alkalmazási segédletnek. A dokumentum oktatási anyagnak tekintendő, melyet a szabvánnyal illetve a kapcsolódó releváns dokumentumokkal² együtt javasolunk használni. A munkacsoport ezt a dokumentumot egy élő és folyamatosan változó dokumentumnak tekinti, amely a szabvány esetleges változásai, a szabványhoz kapcsolódó egyéb releváns dokumentumok megjelenése fényében változhat. A dokumentum változatainak követhetősége érdekében a munkacsoport valamennyi, a MAT honlapjára kikerülő változatot verziószámmal és dátummal lát el.

Az összefoglaló az alapokkal indul, ami a szerződések besorolásának szempontjait, a szerződések kombinációjára illetve az egyes szerződéses elemek szétválasztására vonatkozó elveket tekinti át. Ez a rész foglalkozik [a szerződések határaival](#) kapcsolatos szabályokkal is.

A második fejezet [a biztosítási szerződésekből eredő kötelezettségek kezdeti értékelését](#) dolgozza fel, példákon keresztül illusztrálva azt. Kitér továbbá a gyakorlati megvalósításnál kritikus szempontokra, modellezési kérdésekre is.

A kötelezettség értékét nemcsak egy adott időpontban kell meghatározni, annak időszak alatti változását is be kell mutatni. A szerződésekből eredő bevételek és költségek elszámolási szabályait is ismerni kell ahhoz, hogy az eredményt meg tudjuk állapítani. Ezeket írja le a harmadik fejezet.

¹ Exposure Draft ED/2013/7 – A revision of ED/2010/8 Insurance contracts

² Például: IFRS 17 Insurance Contracts Effects Analysis; Illustrative Examples; Basis for Conclusions; az IASB munkaszervezetének különféle dokumentumai; a szabvány esetleges módosításai

A szabvány külön foglalkozik bizonyos speciális esetekkel, melyek a negyedik fejezetben kerülnek bemutatásra.

Az utolsó három fejezet foglalkozik a [közzététellel](#), a [szerződések módosításának, kivezetésének](#) kérdéseivel, valamint azzal, hogyan kell [áttérni](#) a jelenlegi elszámolásokról az új szabvány szerinti elszámolásra.

Bízunk benne, hogy ez az összefoglaló hasznosnak bizonyul minden olvasó számára a szabvány megértésében.

2 Alapok

Ebben a fejezetben az alábbi területeket érintjük:

1. A szabvány hatálya
2. Mit tekinthetünk (viszont)biztosítási szerződésnek?
3. Mikor és milyen szerződéselemeket kell szétválasztani és külön értékelni, mely szerződéseket lehet együtt kezelni?
4. A szerződés határai

2.1 A szabvány hatálya

A szabványt az alábbi szerződésekre kell alkalmazni:

- a. A kibocsátott **biztosítási és viszontbiztosítási szerződésekre**
- b. A tartott **viszontbiztosítási szerződésekre**
- c. A **diszkrecionális nyereségrészesedést tartalmazó befektetési szerződésekre**, amennyiben a társaság biztosítási szerződéseket is kibocsát.

Fontos kiemelnünk a szabvánnyal kapcsolatban, hogy az a szerződésekre vonatkozik, nem pedig társaságokra/biztosítókra. Így előfordulhat az (és ez gyakran meg is esik), hogy biztosítók által értékesített bizonyos szerződésekre – melyek nem minősülnek biztosítási szerződésnek – nem ezt a szabványt kell az értékelés során alkalmazni. Mindazonáltal az egyszerűség kedvéért e dokumentumban (viszont)biztosítónak azt az entitást nevezzük, amelyik (viszont)biztosítási szerződést bocsát ki.

Érdeemes hangsúlyozni, hogy a **diszkrecionális nyereségrészesedést tartalmazó befektetési szerződések** is a szabvány hatálya alá tartoznak, amennyiben a társaság biztosítási szerződéseket is kibocsát. Ezek a szerződések klasszifikációs szempontból azonban nem minősülnek biztosítási szerződésnek.

2.2 Mit tekinthetünk (viszont)biztosítási szerződésnek?

A **kibocsátott szerződések** besorolásával már az IASB biztosítási szerződések elszámolásról szóló projektjének első fázisában megszületett IFRS4-es szabvány is foglalkozott. Sem a második fázis 2013-as szabványtervezeete sem pedig maga az IFRS17-es szabvány nem módosítja jelentősen az IFRS4 biztosítási szerződés fogalmát.

Mindazonáltal néhány megfontolandó szempontot szükséges hangsúlyoznunk. Lényeges különbséget tennünk a “[biztosítási szerződés](#)” és a “biztosítási termék” között. A vizsgálatot, miszerint valami biztosítási szerződésnek minősül-e – a biztosítási szerződés szabványban megfogalmazott definíciójából következően – szerződés-szinten, nem pedig a szerződések egy csoportja/portfoliója vagy a termék szintjén kell elvégezni. A vizsgálatot, hogy egy szerződés biztosításnak minősülhet-e a szerződés létrejöttékor, a [kezdeti megjelenítéskor](#) kell elvégezni és ez a döntés visszavonhatatlan. Akkor se változik a szerződés besorolása, ha szerződés élete során a biztosítási kockázat mértéke változik. Egy szerződés besorolását csak akkor lehet felülvizsgálni, ha a szerződést a felek módosították.

A definíció szerint [biztosítási szerződésnek](#) minősül az a szerződés, melyben a kibocsátó fél jelentős biztosítási kockázatot vállal át a kötvénytulajdonostól azáltal, hogy a kötvénytulajdonost kártalanítja, amennyiben egy meghatározott, a kötvénytulajdonost kedvezőtlenül érintő, bizonytalan jövőbeli esemény bekövetkezik. [Biztosítási kockázat](#) alatt a szerződőtől a kibocsátóhoz került [nem pénzügyi kockázatot](#) értjük.

A szerződések vizsgálata során a következőket kell szem előtt tartanunk:

- A szerződéseket az ügyféltől átvállalt kockázat szempontjából kell megvizsgálni, azaz olyan kockázatokat vehetünk figyelembe, melyek a szerződés meglététől függetlenül érintik az ügyfelet. A szerződés által létrehozott nem pénzügyi kockázatok nem minősülnek átvállalt biztosítási kockázatnak.
- Annak meghatározásához, hogy egy adott kockázat jelentős-e vagy sem, a [szerződéses pénzáramok](#) különböző scenáriókon történő vizsgálata nyújthat segítséget. Ha például egy [szerződés pénzáramait](#) összehasonlítjuk az első évben a biztosítási esemény bekövetkezése esetén (első scenárió) és a biztosítási esemény be nem következése esetén (második scenárió) és a két [teljesítési pénzáram](#) között jelentős különbséget tapasztalunk, az jelezheti jelentős biztosítási kockázat meglétét. Fontos kiemelnünk, hogy természetesen nem egy adott kockázati tényező mértéke, bekövetkezési valószínűsége a vizsgálat tárgya, azonban a bekövetkezésnek kell, hogy legyen racionalitása.
- Az előző pontban említett, a biztosítási esemény bekövetkezése miatti többletkifizetés vizsgálatakor a [szerződéses pénzáramokat](#) jelenértéken kell összehasonlítani.
- Mivel szerződéseket vizsgálunk, előfordulhat az, hogy bizonyos szerződéseknél nem mutatható ki jelentős átvállalt biztosítási kockázat. Gyakorlati szempontokat mérlegelve ilyen esetekben vizsgálat tárgyát képezheti ezen szerződések materialitása, azaz, hogy a megbízható és valós kép bemutatásához szükséges-e ezen szerződések eltérő kezelése.
- A szerződések besorolása határozza meg az értékelésnél alkalmazott elveket és módszereket, ezért fontos az ezt meghatározó szempontokat már a terméktervezés folyamata során mérlegelni.
- Nem szükséges minden esetben kvantitatív vizsgálatot végezni, hisz bizonyos esetekben a szerződések természetéből, a jogi környezetből illetve a kötvény-feltételekből kvalitatív vizsgálattal is belátható az, hogy a szerződéssel jelentős biztosítási kockázatot vállal-e a biztosító. Ha azonban a kvalitatív vizsgálat nem ad kielégítő választ, úgy kvantitatív vizsgálatot kell végezni. Ez utóbbit azonban nem szükséges minden egyes szerződésre külön

elvégezni: azon szerződések vizsgálata, amelyek az átvállalt kockázat szempontjából hasonlóan viselkednek, összevonhatók.

Az alábbi táblázat foglalja össze a szabványban is szereplő, a [szerződések besorolása](#) tekintetében releváns példákat.

Példák biztosítási szerződésekre (amennyiben az átadott biztosítási kockázat szignifikáns)³

<i>Leírás</i>	<i>Biztosítási szerződésnek minősülhet?</i>
Lopás és sérülés elleni biztosítás (insurance against theft or damage)	Igen
Felelősségbiztosítás (insurance against product liability, professional liability, civil liability, legal expenses)	Igen
Életbiztosítás (haláleseti biztosítás) (life insurance – for a specific term or whole life)	Igen
Temetési biztosítás (prepaid funeral plan)	Igen
Járadék biztosítás, nyugdíjbiztosítás (life contingent annuity, pension)	Igen
Egészségbiztosítás (insurance against disability, medical cost)	Igen
Garancia, kezességi biztosítás (surety bond, fidelity bond, performance bond, bid bond)	Igen
Tulajdonjoghoz kapcsolódó biztosítás (title insurance)	Igen
Útasbiztosítás (travel insurance)	Igen
Termékgarancia (product warranty)	Igen, ha másik fél adja (mint a gyártó vagy kereskedő) Nem, ha a gyártó vagy kereskedő adja
CAT kötvény (catastrophe bond)	Igen, ha az esemény bekövetkezése a kibocsátóra nézve hátrányos következménnyel jár Nem, ha a kockázat egyik félre nézve sem specifikus
Biztosítási derivatívák pl. biztosítási csereügylet (insurance swap)	Igen, ha a kockázat valamelyik félre nézve specifikus Nem, ha a kockázat egyik félre nézve sem specifikus
Származékos termékek (derivatives)	Nem, ha a mögöttes kockázat pénzügyi, vagy nem pénzügyi ugyan, de a felekre nézve nem specifikus
Viszontbiztosítási szerződés (reinsurance contract)	Igen, amennyiben az teljesíti a biztosítási szerződés fogalmát
Pénzügyi viszontbiztosítási szerződés (financial reinsurance contract)	Nem, ha minden jelentős biztosítási kockázatot a kötvénytulajdonosnál hagy
Diszkrécionális nyereségrészesedést tartalmazó befektetési szerződés (investment contract with DPF)	Nem, ezek pénzügyi instrumentumok, de a szabvány alkalmazandó ezekre is, amennyiben a kibocsátó biztosítási szerződéseket is kibocsát
Önbiztosítás (self insurance)	Konzolidált szinten nem, egyedi beszámoló szinten igen (pl. captive)
Fogadás (gambling contracts)	Nem
Hitelezési kockázattal összefüggő garanciák (credit-related guarantees: letters of credit, credit derivative default, credit insurance)	Igen, ha a szerződőt a bekövetkezett veszteségért kártalanítja Nem, ha akkor is térít, ha a szerződőnek vesztesége nem származik

³ IFRS17 par B26-B27

Ide tartozó, 2020 júniusában elfogadott (7.(b) illetve a 8. bekezdésben megjelenő) módosítás, hogy a hitelkártyák (melyben a biztosítási díja nem tükrözi a kártyatulajdonos egyéni kockázatát) nem tartoznak a szabvány hatálya alá. Továbbá hitelkártyák esetén amikor a haláleseti szolgáltatás az igényelt keretösszeg mértékében korlátozott a társaság választhat az IFRS 17 vagy IFRS 9 értékelés között.

Bizonyos szerződések, melyek nem pénzügyi kockázatot tartalmaznak attól függően sorolandók a biztosítási szerződések közé, hogy a fedezett kockázatok specifikusak-e a szerződéses felek számára.

Amennyiben nem azok, akkor nem minősülnek biztosítási szerződésnek, például:

- Időjárás derivatívák
- CAT kötvények (catastrophe bonds)

A hitelezési kockázattal összefüggő garanciák (credit-related guarantees: letters of credit, credit derivative default contracts, credit insurance contracts) abban az esetben sem feltétlenül tartoznak a standard hatálya alá, ha teljesítik a biztosítási szerződés definícióját. Ezeket a szerződések abban az esetben lesznek biztosítási szerződések, ha a kibocsátó kártalanítja a másik felet mivel az veszteségeket szenvedett el amiatt, hogy az adósa nem tudott teljesíteni. Azonban, még ebben az esetben számviteli politikabeli választási lehetősége van a garanciát vállalónak: azaz az az ő döntése, hogy ezen, egyébként a biztosítási szerződés definícióját teljesítő pénzügyi garanciaszerződések elszámolásra alkalmazza-e az IFRS17-es szabványt (ez esetben ezt döntést a számviteli politikájában fel kell tüntetnie) vagy sem.

A biztosítási szerződésnek minősülő hitelezési kockázattal összefüggő garanciákhoz hasonlóan szintén a Társaság számviteli politikabeli döntésétől függően fognak az IFRS17 hatálya alatt elszámolásra kerülni a biztosítási szerződés definícióját teljesítő fixdíjas szolgáltatási szerződések is. Ilyen lehet például egy olyan szolgáltatási szerződés, mely szerint egy előre meghatározott fix díj ellenében a szolgáltató ellátja a tartam alatt meghibásodott eszközök javítását (a meghibásodások darabszámától és a felmerült hiba súlyosságától függetlenül).

2.3 Mikor és milyen szerződéselemeket kell szétválasztani és külön értékelni, mely szerződéseket lehet együtt kezelni?

Amennyiben a szerződés az előző fejezetben szereplő definíció szerint biztosítási szerződésnek minősül, akkor a szabvány hatálya alá tartozik. Azonban szükséges annak vizsgálata, hogy 1) indokolt-e több szerződés összevonása, s azok együttes elemzése annak megállapítására, hogy az összevont szerződés is teljesíti-e a biztosítási szerződés fogalmát (mely esetben e szerződéseket számviteli szempontból összevontan egyetlen szerződésként kell kezelni) illetve, hogy 2) szükséges-e a szerződés egyes komponenseinek leválasztása, s így a leválasztott komponensek más szabványok alapján való elszámolása.

A szabvány előírásai szerint akkor szükséges több biztosítási szerződés egy szerződésként való kezelése, amennyiben a szerződések együttesen érik el a szerződéses felek által kívánt eredményt. Ilyen lehet az ugyanazzal a kötvénytulajdonossal vagy egymással kapcsolt viszonyban lévő kötvénytulajdonosokkal szemben megkötött szerződések, melyek egy közös gazdasági célt szolgálnak. Ezen előírás alapján szükséges lehet egyes fronting-szerződések elszámolásának újragondolására (pl. magyar piacon tevékenykedő, ámde világszinten is megjelenő társaság magyar biztosító közvetítésével köt – fronting szerződés formájában - biztosítást a csoport saját (captive) biztosítójával). Ekkor egyebek mellett azt is meg kell vizsgálni, hogy mely szerződéses fél viseli a kockázatot (nevezetesen milyen kötelezettséget vállal, illetve vállal-e egyáltalán kockázatot a direkt biztosító).

A szerződések bizonyos esetekben szükséges kombinált kiértékelésén túlmenően kiemelt jelentőséggel bír a már az IFRS4-es szabványban is szereplő leválasztás fogalma, mely egy szerződés több komponensre való bontását követeli meg a számviteli elszámolásban (és a kapcsolódó értékelésben). A leválasztás kérdése akkor releváns, ha a szerződés egyes elemei önálló szerződésként az IFRS17-től eltérő szabvány hatálya alá esnének.

A szabvány az alábbi elemek leválasztására tér ki:

1. **Beágyazott derivatívák** (embedded derivatives)
2. **Befektetési komponens** (investment components)
3. Teljesítési kötelelem, szolgáltatási elem (performance obligation, service component)

A leválasztást a fenti sorrendben írja elő.

Szerződések komponenseinek leválasztásához tartozó, 2020 júniusában elfogadott (10., 11. illetve a 12. bekezdésben megjelenő) módosítás fogalmi pontosításokon túl, hogy diszkrécionális nyereségrészesedést tartalmazó befektetési szerződéseket IFRS17 szerint (és nem IFRS 9 szerint) kell értékelni és nem kell leválasztani.

2.3.1 Beágyazott derivatívák

A biztosítási alapszerződésben lévő beágyazott derivatívákat akkor és csak akkor kell leválasztani és önállóan (az IFRS9 szabvány⁴ szerint) értékelni, ha a következő feltételek teljesülnek:

- A beágyazott derivatíva gazdasági jellemzői és kockázatai nem függenek szorosan össze az alapszerződés gazdasági jellemzőivel és kockázataival; és
- Ha a beágyazott derivatíva önálló instrumentum volna, akkor teljesítené a derivatíva fogalmát és az IFRS9 hatálya alá esne.

A beágyazott derivatíva és a derivatíva fogalmát az IFRS9 a következőképpen határozza meg (B4.3.1):

Derivatíva (származékos termék) fogalma⁵

Olyan pénzügyi instrumentum vagy más szerződés, amely az alábbi három jellemző mindegyikével rendelkezik:

- (a) annak értéke egy meghatározott kamatláb, pénzügyi instrumentum ára, tőzsdei áru ára, devizaárfolyam, árindex vagy kamatindex, hitelminősítés vagy hitelindex, vagy ezekhez hasonló (időnként „mögöttesnek” nevezett) változók módosulása miatt változik. Nem pénzügyi változó esetében feltétel, hogy az egyik szerződő félre sem jellemző;
- (b) nem igényel kezdeti nettó befektetést vagy kismértékű kezdeti nettó befektetést igényel egyéb olyan típusú szerződésekhez képest, amelyek a piaci körülményekben történt változásokra várhatóan hasonlóan reagálnának; valamint
- (c) amelyet egy jövőbeni időpontban teljesítenek.

Beágyazott derivatívák (beágyazott származékos termékek)⁶

‘A beágyazott származékos termék egy olyan hibrid szerződés komponense, amely ezen kívül egy nem származékos alapszerződést is magában foglal – aminek hatására a kombinált instrumentum néhány cash flow-ja egy önálló származékos termékhez hasonló módon változik. A beágyazott származékos termék egy meghatározott kamatláb, pénzügyi instrumentum ára, tőzsdei áru ára, devizaárfolyam, árindex vagy kamatindex, hitelminősítés vagy hitelindex, vagy más változó alapján módosítja az egyébként a szerződés által megkövetelt cash flow-eknek egy részét vagy egészét, egy nem pénzügyi változó esetében feltéve, hogy a változó egyik szerződő félre sem jellemző. Az olyan származékos termék, amely *pénzügyi instrumentumhoz* kapcsolódik, de szerződés alapján az instrumentumtól függetlenül is átruházható, vagy eltérő féllel rendelkezik, nem beágyazott származékos termék, hanem elkülönült pénzügyi instrumentum.’

⁴ Bár a túlnyomó részt biztosítási szerződéses kötelezettséggel rendelkező társaságok az összefoglaló készítésekor élhetnek az IFRS9 későbbi bevezetésének lehetőségével, ám az IFRS17-es szabvány bevezetésével egyidejűleg az IFRS9 bevezetése is megtörténik majd, ezért a pénzügyi instrumentumok elszámolása tekintetében az IFRS9-es szabályozás releváns paragrafusai kerülnek kiemelésre.

⁵ Fordítás forrása: A BIZOTTSÁG 1126/2008/EK RENDELETE (2008. november 3.) az 1606/2002/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel összhangban egyes nemzetközi számviteli standardok elfogadásáról

⁶ IFRS9 par B4.3.1 és IFRS9 definíciók

A biztosítási szerződésről leválasztandó **beágyazott derivatívák** azok, amelyek gazdasági jellemzői és kockázatai nem kapcsolódnak szorosan a biztosítási alapszerződéshez. Az IFRS9-es szabvány melléklete⁷ nevesít néhány olyan jellemző **beágyazott derivatívát**, melynek leválasztása nem szükséges a biztosítási szerződésekből. A szabályozás ugyan változott az IFRS4-hez képest, azonban a nevesített, nem leválasztandó **beágyazott derivatívák** között továbbra is megmaradt a unit-linked biztosítások esetében a biztosítási kifizetések unitárfolyamhoz való kötöttsége. A korábbi szabályozással összhangban, továbbra sem szükséges a **beágyazott derivatíva** leválasztása amennyiben a derivatíva maga is biztosítási szerződés⁸. Az IFRS4 ugyanakkor az előre meghatározott összegű, vagy kamattal növelt visszavásárlási opció esetén nem követelte meg a **beágyazott derivatíva elkülönítését**. Ezen kivétel az IFRS17-ben már nem szerepel.

Mindezek mellett, a korábbi szabályozáshoz hasonlóan, továbbra sem szükséges (és nem is lehetséges) azon beágyazott derivatívák leválasztása, melyek olyan szorosan kapcsolódnak a biztosítási alapszerződéshez, hogy a derivatíva értéke nem határozható meg a biztosítási szerződéstől függetlenül.

2.3.2 Befektetési komponens

A **befektetési komponens** (investment component) leválasztandó a **biztosítási szerződésről**, ha a két komponens jól elkülönül (distinct).

A **befektetési komponens** jól elkülönülőnek tekinthető, ha ugyanazon a piacon egyenértékű feltételekkel önállóan értékesíthető (de nem szükséges feltétel, hogy biztosító által) és a **befektetési és a biztosítási komponens** nem függ szorosan össze.

A szoros összefüggés két jellemzője:

- a vállalkozás nem tudja értékelni az egyik komponens a másik figyelembe vétele nélkül (azaz például a biztosítási komponens értéke függ a befektetési komponens értékétől), vagy
- a kötvénytulajdonos nem tud az egyik komponens hasznáiból részesülni, akkor, ha a másik komponens megszűnik (pl. ha az egyik komponens lejáratára vagy törlésére maga után vonja a másik komponens megszűnését is)

Példaként tekintsünk egy unit-linked nyugdíjbiztosítást (melyben, mint fő-biztosításban nincsen haláleseti kockázat), a hozzá kapcsolódó kiegészítő biztosítás viszont tartalmaz egy bármely okú kockázati életbiztosítási komponenset. A fő- és a kiegészítő biztosítás tartama megegyezik. Mindkét komponens folyamatos díjas.

⁷ IFRS9 par B4.3.1-B4.3.8

⁸ Ld IFRS17.B10.

A **befektetési komponens** leválasztása szempontjából vegyük sorra az alábbi eseteket, feltéve, hogy a két komponens egyébként a piacon egymástól függetlenül is elérhető:

1. A kockázati élet komponens rész csak a nyugdíjbiztosítási résszel együtt szüntethető meg, a kockázati élet komponens díja a unit-linked alapból kerül levonásra.
2. A kockázati élet komponens rész megszüntethető a nyugdíjbiztosítási résztől függetlenül, viszont a nyugdíjbiztosítási komponens megszűnésével a kockázati élet komponens is megszűnik.
3. A kockázati élet komponens és a nyugdíjbiztosítási komponens egymástól függetlenül is megszüntethető, a kockázati élet komponens díja külön fizetendő.

A kérdés az, hogy a fenti esetekben le kell-e választani a **befektetési komponens**t.

1. Nem, mivel a komponensek csak együtt szüntethetők meg.
2. Nem. Bár a kockázati élet komponens megszűnésével a kötvénytulajdonos tud részesülni a nyugdíjbiztosítási komponens hasznaiból ez a másik irányban nem áll fenn, mivel a nyugdíjbiztosítási komponens megszűnésével megszűnik a kockázati élet komponens is.
3. Igen, a két komponens egymástól függetlenül értékelhető és bármelyik komponens megszűnése esetén az ügyfél tud részesülni a másik komponens hasznaiból.

A **befektetési komponens** leválasztásával kapcsolatban érdemes megemlíteni, hogy az egyes komponensek külön történő értékelése akkor valósítható meg, ha a vállalkozás a költségek és a jutalékok komponensek szerinti megbontását is el tudja végezni.

Amennyiben a **befektetési komponens** leválasztásra kerül, akkor azt az IFRS9 szabvány alapján kell elszámolni és értékelni.

Amennyiben a szerződésben létezik ugyan **befektetési komponens**, de az nem kerül leválasztásra, az része lesz a mérlegben a biztosítási szerződésből fakadó kötelezettség értékének, azonban az eredményben nem jelenik meg majd ezen **befektetési komponenshez** kapcsolódó elszámolás.

2.3.3 Teljesítési kötelem (performance obligation)

A **teljesítési kötelem** az IFRS15 'Revenue from Contracts with Customers' szerinti definíciója az alábbi:

'szerződésben szereplő ígéret a következők valamelyikének a vevő számára való átadására:

- a) különálló áru vagy szolgáltatás (áru- vagy szolgáltatáscsomag); vagy
- b) olyan különálló áruk vagy szolgáltatások sorozata, amelyek lényegében azonosak, és amelyek vevőnek való átadása azonos minta szerint történik

A vevői szerződés általában kifejezetten rögzíti a gazdálkodó egység által a vevőnek való átadásra ígért árukat vagy szolgáltatásokat. A vevői szerződésben meghatározott teljesítési kötelek azonban nem mindig korlátozódnak az adott szerződésben kifejezetten rögzített árukra vagy szolgáltatásokra. A vevői szerződés magában foglalhat a gazdálkodó egység szokásos üzleti gyakorlatából, közzétett politikáiból vagy konkrét nyilatkozataiból következő ígéreteket is, ha a vevő ezen ígérek alapján a szerződéskötéskor megalapozottan várja, hogy a gazdálkodó egység át fogja adni számára az árut vagy szolgáltatást. A gazdálkodó egység által a szerződés **teljesítése érdekében** végzett tevékenységek csak akkor tartoznak a teljesítési kötelek közé, ha az áru vagy szolgáltatás vevőnek való átadása e tevékenységekkel valósul meg. Előfordulhat például, hogy egy szolgáltatónak különböző adminisztratív feladatokat kell elvégeznie a szerződés létrejöttéhez. E feladatok elvégzése nem jár a szolgáltatás vevőnek való átadásával. Ezek a szerződéskötési tevékenységek tehát nem minősülnek **teljesítési köteleknek**.

A **teljesítési kötelek** leválasztásához először szükséges azok (azaz áru értékesítésének vagy nem-biztosítási szolgáltatás nyújtásának) beazonosítása az előbbi definíció segítségével, majd azután vizsgálendő, hogy a **teljesítési kötelek** jól elkülönülő-e.

A **teljesítési kötelek** különállónak tekintendő, ha abból a kötvénytulajdonos önmagában, vagy azt piacon elérhető termékekkel/szolgáltatásokkal kombinálva hasznot tud húzni. Nem tekinthető különállónak a szolgáltatási elem, ha a szolgáltatási elem cash flow-i és kockázatai szorosan kapcsolódnak a **biztosítási komponenshez**, vagy ha a szolgáltatás/áru és a **biztosítási komponens** integrálása jelentős szolgáltatást kívánt meg a társaság részéről.

Példa lehet a **biztosítási szerződésben** szereplő termékértékesítésre a **biztosítási szerződés** megkötésekor a kötvénytulajdonosnak adott bármiféle termék (például mobiltelefon) szolgáltatásnyújtásra pedig a biztosítási szerződéssel együttesen nyújtott adminisztratív szolgáltatás, kárrendezés, vagyonkezelés. Minden esetben szükséges annak vizsgálata, hogy a fenti előírások alkalmazásával vajon sor került-e különálló termékértékesítésre vagy szolgáltatásnyújtásra, s amennyiben igen, ezen elemeket az IFRS15 szabvány szabályai szerint kell a társaságnak elszámolnia. A **biztosítási szerződések teljesítéséhez** szükséges adminisztratív jellegű feladatok ellátása (így például a kárrendezés és a vagyonkezelés) tekintetében várható, hogy miután azokból a kötvénytulajdonos a biztosítási szerződési komponens nélkül nem tud profitálni, azok elkülönítésére csupán korlátozott esetben lesz szükség.

2.3.4 A szerződés határai (contract boundary)

Mind a szerződések egyes komponenseinek meghatározásakor, mind pedig a későbbiekben tárgyalt értékelés tekintetében kiemelt fontossággal bír a szerződés határának kijelölése.

A szabvány szerint azon cash flow-k esnek a **szerződés határai** közé, amelyekkel kapcsolatban a vállalkozás „kényszerítheti” a kötvénytulajdonost, hogy fizesse a díjakat, vagy tényleges kötelme van arra, hogy a fedezetet, vagy egyéb szolgáltatásokat nyújtson a kötvénytulajdonos számára.

A tényleges kötelelem akkor szűnik meg, ha

- a vállalkozásnak gyakorlatilag lehetősége van az adott kötvénytulajdonos kockázatainak újraértékelésére, melynek eredményeként a szolgáltatások díját vagy szintjét módosíthatja oly módon, hogy ezek a kockázatok teljes mértékben tükrözzék, vagy
- mindkét alábbi feltétel teljesül:
 - a vállalkozásnak gyakorlatilag lehetősége van a biztosítási szerződésportfólió kockázatainak újraértékelésére, melynek eredményeként a szolgáltatások díját vagy szintjét módosíthatja oly módon, hogy ezek a portfólió kockázatait teljes mértékben tükrözzék, és
 - a kockázatok újraértékelésének időpontjáig érvényes díjak árazásánál a társaság nem vesz figyelembe az újraértékelést követő időszakokra vonatkozó kockázatokot.

B65. Az értékelés során a szerződés határán belül figyelembe veendő cash flow elemek az alábbiak:

- díjak, díjkorrekciók, díjrészletek
- a kötvénytulajdonosok számára történő kifizetések a már bekövetkezett és a szerződés határain belül bekövetkező jövőbeli károkra
- a szerződés fedezetül álló mögöttes eszközök („underlying items”) hozamából a kötvénytulajdonosnak való kifizetések
- nem leválasztott szerződéses opciókkal, garanciákkal kapcsolatos cash flow-k (beágyazott derivatívák pénzáramai)
- a szerződést tartalmazó portfólióhoz kapcsolódó szerzési költségek allokációja
- kárrendezési költségek
- a szerződés alapján felmerülő természetbeni kifizetések teljesítésével kapcsolatban felmerült költségek
- szerződések nyilvántartásával és fenntartásával kapcsolatos költségek, fenntartási jutalékok
- a biztosítási szerződéshez közvetlenül kapcsolódó adók és járulékok (tranzakció alapú adók illetve a kötvénytulajdonos nevében megfizetett adók is)
 - a meglévő szerződések jövőben bekövetkező káraihoz kapcsolódó kármegtérülések⁹, továbbá, amennyiben nem minősülnek különálló eszköznek, a múltban bekövetkező károkból származó kármegtérülések

⁹ „Magyarul” a regressz; e vonatkozásban nem minősül kármegtérülésnek a viszontbiztosítási szerződés alapján kapott összeg

- fix és változó általános költségek (overheads), amennyiben ezek közvetlenül a biztosítási szerződésállományból származó kötelek teljesítése érdekében merülnek fel
- minden egyéb költség, ami a szerződés szerint a kötvénytulajdonost terheli

B66. Nem vehetők figyelembe a következő cash flow elemek:

- befektetési eredmény – mivel a befektetéseket külön kell kezelni. Ez persze nem jelenti azt, hogy befektetési eredménytől függő szolgáltatásokat ne kellene figyelembe venni (pl. többlethozam-visszatérítésből eredő biztosítási összeg – lásd fentebb)
- viszontbiztosítási cash flow-k – mivel a viszontbiztosítási szerződéseket külön kell kezelni
- jövőbeli biztosítási szerződésekből származó, vagyis a meglevő szerződések határain kívül eső cash flow-k
- a biztosítási portfólióhoz közvetlenül nem kapcsolható költségek (pl. termékfejlesztés) – ezeket felmerüléskor az eredménnyel szemben el kell számolni
- a vállalkozás különböző egységei közötti pénzáramok (pl. kötvénytulajdonos eszközportfólió és saját eszközportfólió közötti transzferek)
- olyan pénzáramok, melyek a szerződés teljesítése érdekében igénybevett rendkívüli munkaerő és egyéb erőforrások felesleges felhasználásából erednek
- nem közvetlenül a szerződéshez kapcsolódó adófizetések (például társasági adó)
- a biztosítási szerződésről leválasztott elemek cash flow-i

A szerződés határainak vizsgálatát minden beszámoló-készítési időpontban el kell végezni.

A portfólió szintű jellemzőktől függő kikötés új megközelítést jelent az eddigi – például a Szolvencia 2-ben megjelenő – „contract boundary” elvekhez képest ezért mindenképpen javasolt annak áttekintése, hogy mely elemek kezelése tér majd el egymástól a társaság szerződéseinek vonatkozásában. Fontos különbség még a szerződés határok szempontjából a két szabvány között az, hogy míg a Szolvencia 2-ben szigorú szétválasztási¹⁰ (unbundling) követelmények vannak, az IFRS 17 nem követeli (és bizonyos mérvadó vélemények szerint¹¹ nem is engedi) meg az esetleges nem biztosítási komponensek leválasztása után megmaradó biztosítási szerződés biztosítási komponensekre történő szétválasztását.

Szerződések határhoz a következő 2020 júniusában elfogadott módosítások tartoznak:

B65 (ka). A szerződés határain belül lévő pénzáramok magukban foglalják azon - a társaság életében várhatóan bekövetkező - költségeket, melyek

¹⁰ Fontos hangsúlyozni a két fogalom: a leválasztás (separation) és a szétválasztás (unbundling) különbségét

¹¹ Ld. a Transtion Resource Group (TRG) vonatkozó véleményét

- *olyan - a kötvénytulajdonosok érdekében folytatott - befektetési tevékenység miatt keletkeznek, melyet a társaság a biztosítási szerződésből származó előnyök fokozása érdekében végez. Azon befektetési tevékenységek növelik a biztosítási szerződésből származó előnyöket, melyek várhatóan befektetési hozamot generálnak, és amelyből a kötvénytulajdonosok részesülhetnek,*
- *Közvetlen nyereségrészesedéses biztosítási szerződések érdekében végzett befektetési tevékenységhez kapcsolódnak,*
- *Közvetett nyereségrészesedéses biztosítási szerződések érdekében végzett befektetési tevékenységhez kapcsolódnak.*

B66 (A). A biztosítási szerződések csoportjának megjelenítése előtt előfordulhat, hogy azok pénzáramaihoz kötődően a társaság bizonyos (nem szerzési költségekhez kötődő) eszközöket vagy forrásokat mutat be. A 38. bekezdés c) pontjának ii. alpontjával összhangban azonban ezeket az eszközöket forrásokat ki kell vezetni.

3 A szabvány fejezeteinek, témaköreinek javasolt felosztása, a feldolgozás rendszerezése

A fejezet tartalmazza, milyen további témaköröket dolgoz majd fel a dokumentum a jövőben. Ezekkel a témakörökkel fokozatosan, a következő kiadások során bővül majd. A fejezet célja, hogy az olvasó tájékozódhasson a tervezett struktúráról és témakörökről.

3) Első megjelenítés, követő értékelés, az elszámolási egység

Az első megjelenítés és követő értékelés szabályai. Mit tekintünk együtt értékelendő szerződések csoportjának? Nyereséges és veszteséges biztosítási szerződések csoportjának kezelése.

4) Általános mérési modell (GMM)

Az 'építőkövek', azaz az értékelés elemei (lásd alább a-d), valamint gyakorlati modellezési kérdések és számpélda

- a. Jövőbeli pénzáramok
- b. Diszkont ráta
- c. [Nem pénzügyi kockázatok kockázati kiigazítása](#)
- d. [Szerződéses szolgáltatási többlet \(CSM\)](#) és [veszteség komponens \(LC\)](#)

5) Változó elvonásos modell (VFA)

Melyek a [közvetlen nyereségrészesedéssel szerződéses](#), a modell sajátosságai az általános mérési modellhez képest, gyakorlati modellezési kérdések és számpélda

6) Díjfelosztású megközelítés (PAA)

A modell sajátosságai, számpéldával szemlélítve

7) Viszontbiztosítási szerződések

Különleges szabályok, gyakorlati modellezési kérdések és számpélda

8) Egyéb speciális esetek

'Mutualization', felvásárlások és összeolvadások, [diszkracionális nyereségrészesedést tartalmazó befektetési szerződések](#), ... stb.

9) Szerződések módosítása és kivezetése

10) Bevétel és költség megjelenítés (eredménykimutatás)

11) Bemutatás a beszámolóban és közzététel

Mérleg és eredménykimutatás, egyéb átfogó jövedelem (OCI)

12) Átmenet, áttérés az új szabvány szerinti elszámolásra